

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кісліцина Ірина Олександрівна УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.	351
Ковальчук Інна Сергіївна ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ : ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД.	355
Кравченко Марина Олександрівна ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК ОДНА З ОЗНАК СУДОВОЇ ВЛАДИ.	357
Кубасенко Андрій Володимирович КРИТЕРІЙ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ КРАЇН	359
Храпенко Олена Олегівна ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ: НОВА ЕРА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ	362
Нестерчук Лілія Петрівна НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ У СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	366
Гривенко Владлен Вікторович ЩОДО ВПЛИВУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ	370
Зубрицький Олександр Олександрович ЗМІНИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ВКДКА	372
Мозгалюв Віктор Юрійович ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧАХ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.	375
Чорний Максим Михайлович ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ПРОКУРОРА	379
Шербатий Роман Романович ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ У КОНТЕКСТІ ДОБОРУ ДО МІСЦЕВОГО СУДУ	381
СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ	
Чанишева Галія Інсафівна ПРАВО НА СТРАЙК ЗА ПРОЄКТОМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КОЛЕКТИВНІ ТРУДОВІ СПОРИ»	386
Бориченко Катерина Валеріївна ЩОДО ПРАКТИКИ ІНДЕКСАЦІЇ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ	390
Бурак Володимир Ярославич ПРО ПОШУК НОВОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	393
Венедіктов Сергій Валентинович ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	396
Вишинецька Світлана Василівна ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ 2019/1152 ПРО ПРОЗОРИ ТА ПЕРЕДБАЧУВАНІ УМОВИ ПРАЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.	399
Lagutina Iryna Victorivna ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SAFETY AND HEALTH AT WORK.	401

Кравченко Марина Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук*

ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК ОДНА З ОЗНАК СУДОВОЇ ВЛАДИ

Термін «легітимність» уперше з'явився на початку XIX століття у Франції для характеристики державної влади як законної. З часом його зміст набув ширшого значення – він почав охоплювати не лише законність походження чи способу встановлення влади, але й такий стан влади, коли громадяни (піддані) визнають за нею право визначати правила поведінки [1].

Звернемо увагу на точку зору І. Марочкіна, який визначає легітимність як «владистість, що характеризує ступінь узгодженості між владарюючим і підвладними суб'єктами» [2, с. 192]. У контексті судової влади, за словами С. Гладія, легітимність означає «рівень раціонально-правового обґрунтування й морально-психологічного сприйняття судової влади громадянами, визнання її права впливати на соціально-правові процеси, згода й готовність їй підпорядковуватись» [3, с. 14].

На думку О. Українець, до критеріїв, що впливають на легітимацію судової влади належить: 1) рівень відповідальності судової влади перед населенням як на державному, регіональному, так і місцевому рівнях; 2) ефективність під час правосуддя, справедливості та законності; 3) професіоналізм суддів та їхній рівень відповідальності; 4) активна участь інститутів громадянського суспільства в правовому житті [4, с. 498-499].

Особисто близькою нам є позиція щодо приділення особливого значення довірі як передумові легітимності, адже вважаємо, що довіра є основою легітимності. Загалом, довіра є складним соціально-психологічним явищем, яке охоплює взаємозв'язки між людьми, інститутами, суспільством і державою. Згідно з тлумачним словником української мови, «довіра» – це ставлення, що виникає на основі віри в правоту, чесність і щирість іншої особи [5].

Поділяємо позицію О. Хотиснької-Нор, яка розглядає суспільну довіру як явище, що включає три основні складові:

- довіру з боку держави, яка визнає особливий статус судової влади, її повну юрисдикцію, забороняє діяльність надзвичайних або спеціальних судів, а також гарантує незалежність і самостійність судів, що мають діяти як рівноправна та невідконтрольна гілка влади у відносинах із законодавчою та виконавчою гілками;
- довіру з боку суспільства, яка формується на загальному рівні і проявляється в переконаності громадян у справедливості судового процесу, ефективності функціонування судових інститутів, а також у визнанні легітимності судових рішень і готовності добровільно та сумлінно їх виконувати;

- довіру з боку самої судової системи, яка полягає у тому, що судді усвідомлюють важливість покладеної на них місії, соціальну вагу своєї професії, а також готові дотримуватися необхідних обмежень і вимог, пов'язаних із здійсненням механізмів суспільного контролю за судовою владою [6, с. 672].

На нашу думку, довіра до судової влади це впевненість громадян у здатності судової системи діяти неупереджено, законно та справедливо, забезпечуючи захист прав і свобод людини, що виявляється у визнанні авторитету судових рішень, готовності добровільно їх виконувати та загальному позитивному сприйнятті судової інституції як ефективного механізму розв'язання правових конфліктів.

На жаль, результати соціологічних досліджень свідчать про вкрай низький рівень довіри до судової влади в Україні. Розглянемо тенденції щодо рівня довіри у різні роки. У липні–серпні 2021 року рівень довіри до судів становив лише 15,5%, повністю довіряли судам лише 1,7% громадян, скоріше довіряли – 11,3%, натомість 40,6% респондентів зовсім не довіряли судам, а 37,4% – скоріше не довіряли [7]. У серпні 2022 року рівень довіри підвищився до 18,2%, а у лютому–березні 2023 року рівень довіри зріс до 24,8% [8]. У 2024 році 72% опитаних висловили недовіру до судів, тоді як довіряли 25% [9]. У 2025 році цей показник знизився до критичних 12% [10].

Ці цифри свідчать про серйозну кризу легітимності судової влади в Україні, що потребує системних заходів для її відновлення та підвищення суспільної довіри. У той саме час варто пам'ятати, що будь-які соціологічні дослідження мають суб'єктивний характер та не завжди можуть об'єктивно відображати існуючу в країні ситуацію щодо явища, яке досліджувалось (зважаючи на виборку респондентів та інші фактори).

Отже, легітимність судової влади є складним багатрогранным явищем, що поєднує в собі як правову, так і соціально-психологічну складову. Її основою виступає довіра громадян до здатності судів діяти об'єктивно, справедливо та в інтересах суспільства. Наостанок зауважимо, що легітимність варто розрізняти від легальності. Якщо остання передбачає відповідність закону, то легітимність вказує на відповідність праву, моральним нормам та ціннісним орієнтирам суспільства. Вона демонструє, наскільки влада ідеологічно обґрунтована та підтримується суспільством.

Список використаних джерел:

1. Легітимність. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-54034>
2. Марочкін І. Є. Легітимність судової влади. *Проблеми законності*. 2012. № 118. С. 192-200. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1533/1/118_23.pdf
3. Гладій С. В. Легітимність судової влади: автореф. дис. канд. юр. наук. Харків, 2015. 23 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7761/1/Gladiy_S_V_2014.pdf

4. Українець О. Легітимація судової влади: підходи до дефініції. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 296-301. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/53.pdf>

5. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua>

6. Хотинська-Нор О. З., Саленко О. В. Феномен довіри та легітимність судової влади: національні позиції vs міжнародні стандарти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 671-675.

7. Чижик Г. Чому судам досі довіряють лише 1,7% українців, і що з цим робити. *Українська правда*. 2021. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/01/11/7279542/>

8. Мамченко Н. Рівень довіри до судів зріс, але недовіру судам висловлюють 59% опитаних, – Центр Разумкова оприлюднив показники. 2023. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/264685-uroven-doveriya-k-sudam-vyros-no-nedoverie-sudam-vyrazhayut-59-oproshennykh-tsentr-razumkova-obnarodoval-pokazateli>

9. Успіх чи ні? Як українці оцінюють реформування органів правопорядку та підтримку ЄС. 2024. *Рейтинг: соціологічна група*. URL: <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/uspik-chi-ni-yak-ukrayinci-ocinyuyut-reformuvannya-organiv-pravoporyadku-ta-pidtrimku-yes.html>

10. Мазуренко А. Українці майже не довіряють судам і прокурорам – опитування. *Українська правда*. 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/01/9/7492700/>

Ключові слова: судова влада, суд, довіра до судової влади, легітимність, легітимність судової влади.

Keywords: judiciary, court, trust in the judiciary, legitimacy, legitimacy of the judiciary.

Кубаєнко Андрій Володимирович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук

КРИТЕРІЇ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ КРАЇН

У сучасній правовій науці проблема оцінки ефективності діяльності органів поліції набуває особливої актуальності в контексті глобалізаційних трансформацій, зміцнення міжнародних стандартів прав людини та посилення вимог до прозорості державного управління. Особливо складним постає це питання в азієцькому регіоні, де спостерігається значна диференціація політико-правових режимів, рівня інституційного розвитку, соціокультурної специфіки та історичних традицій правозастосування. У зв'язку з цим виникає потреба у